

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОПЛАЧУВАНУ ВІДПУСТКУ У ЗВ'ЯЗКУ З УСИНОВЛЕННЯМ ДИТИНИ

Ст. 18-1 Закону України «Про відпустки» в редакції Закону України від 21 грудня 2010 р. передбачає відпустки у зв'язку з усиновленням дитини. Відповідно до ч. 1 цієї статті особі, яка усиновила дитину з числа дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування, старше трьох років, надається одноразова оплачувана відпустка у зв'язку з усиновленням дитини тривалістю 56 календарних днів (70 календарних днів – при усиновленні двох і більше дітей) без урахування святкових і неробочих днів після набрання законної сили рішенням про усиновлення дитини (якщо усиновителями є подружжя – одному з них на їх розсуд) [1]. Нова редакція статті уточнила, що право на таку відпустку дає лише усиновлення дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування, тобто ця норма не поширюється на ситуації, коли, наприклад, один із подружжя, усиновляє дитину іншого з подружжя.

У той же час законодавче регулювання права на відпустку при усиновленні дитини не можна назвати досконалим. Ч. 2 ст. 17 Закону «Про відпустки», яка регламентує соціальні відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, передбачає, що особам, які всиновили новонароджених дітей безпосередньо з пологового будинку, надається відпустка з моменту усиновлення тривалістю 56 календарних днів (70 календарних днів у разі усиновлення двох і більше дітей). Ст. 18-1 передбачає надання оплачуваної відпустки лише при усиновленні дітей старше трьох років. Виникає питання, чому законодавець не передбачає такого права для усиновителів дітей, що не досягли трирічного віку? У листі Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини від 12 лютого 2009 р. № 2.1/4-69/420 «Щодо державної підтримки сімей, які усиновили дитину з числа дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування» міститься роз'яснення, що право на відпустку у зв'язку з усиновленням дитини має лише та особа, яка усиновила дитину віком старше трьох років. Особа, яка усиновила дитину віком до трьох років, має право на відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку на загальних підставах [2]. Як мінімум, такий підхід є несправедливим, адже особам, що усиновили дитину старше трьох років надається відпустка на термін 56 днів зі збереженням середньої заробітної плати, тоді як усиновитель дитини у віці, скажімо, 2 років може претендувати лише на державну допомогу за умови, що скористається правом на відпустку для догляду за дитиною по досягненню нею трирічного віку. Між тим розмір такої державної допомоги значно менший, ніж середньої заробітної плати (навіть у разі, якщо особа отримує мінімальну зарплату), дворічна дитина цілком може відвідувати дитячий дошкільний заклад, а 56-денна відпустка

усиновителя могла б стати достатнім періодом для адаптації дитини і усиновителя до нових умов життя.

Ще менш захищеними в цьому плані є опікуни і піклувальники, адже вони взагалі не мають права на оплачувані відпустки при встановленні опіки чи піклування та можуть скористатися лише правом на відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Думається, що такий стан речей не можна вважати задовільним і таким, що заохочує до влаштування в сім'ї дітей сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. До трудового законодавства, на нашу думку, необхідно внести зміни, які б надавали усиновителям дітей у будь-якому віці право на оплачувану відпустку у зв'язку з усиновленням, а опікунам і піклувальникам – у зв'язку із встановленням опіки і піклування.

Між тим, проект Трудового кодексу України, а саме, ст. 197 не вносить у регулювання відпусток у зв'язку з усиновленням жодних змін. У зазначеній статті вказується, що працівнику, який усиновив дитину віком старше трьох років, після набрання законної сили рішенням про усиновлення дитини надається одноразова оплачувана відпустка у зв'язку з усиновленням дитини тривалістю 56 календарних днів без урахування днів державних і релігійних свят. У разі усиновлення дитини подружжям відпустка надається одному з них на їх розсуд [3]. Відповідно до ч. 1 ст. 195 проекту жінки (а якщо жінка вийшла на роботу до досягнення дитиною трирічного віку – також інші родичі, що здійснюють фактичний догляд за дитиною), які усиновили дитину або є опікунами, також мають право на відпустку по догляду за дитиною зазначеного віку.

Більше того, проект навіть погіршує становище усиновителів, які усиновляють дитину безпосередньо з пологового будинку – статті 193-194 проекту, що регламентують надання відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, не передбачають оплачуваної для таких усиновителів. Немає такої норми й в інших статтях проекту.

Виходячи з викладеного, вважаємо за необхідне передбачити законодавчі гарантії права на оплачувану відпустку усиновителів, опікунів і піклувальників терміном 56 календарних днів (70 – у разі усиновлення чи встановлення опіки (піклування) щодо двох і більше дітей), незалежно від віку дитини та від того, чи скористається усиновитель (опікун) правом на відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Література

1. Про відпустки: закон України від 15 листопада 1996 р. [Електронний ресурс] Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua
2. Щодо державної підтримки сімей, які усиновили дитину з числа дітей-сиріт або дітей, позбавлених батьківського піклування : лист Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини від 12 лютого 2009 р. № 2.1/4-69/420 [Електронний ресурс] Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua
3. Проект Трудового кодексу України від 4 грудня 2007 р. № 1088 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2_5_1_J?ses=10007&num_s=2&num=&date1=&date2=&name_zp=%F2%F0%F3%E4%EE%E2%EE%E3%EE+%EA%EE%E4%E5%EA%F1%F3&out_type=&id=